EUROOPA PANGANDUSJÄRELEVALVE

2022 AASTA ARUANDE
KOMMENTEERITUD KOKKUVTE

EBA EUROPEAN BANKING AUTHORITY

Photo credits: European Banking Authority on pages: 3, 20.
Illustration credits: Canva on pages: 4, 8, 9, 12, 13, 15, 18.

PDF	ISBN 978-92-9245-910-9	ISSN 1977-8821	doi:10.2853/218985	DZ-AA-23-001-ET-N

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023

© Euroopa Pangandusjärelevalve, 2023
Paljundamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

2022 AASTA ARUANDE
KOMMENTEERITUD KOKKUVTE

EBA EUROPEAN BANKING AUTHORITY

EBA eesistuja ja tegevdirektori sissejuhatus

2022. aastal oli maailmas arvukalt väljakutseid. Venemaa sissetung Ukrainasse vallandas ülemaailmse humanitaarkriisi ja kahjustas majandust. Lisaks mõjutas intressimäärade kõrgenemine varade väärtust ja krediidikvaliteeti. Basel III eeskirjade ja Euroopa Liidu (EL) panganduseeskirjade rakendamine muutus pangandussektori kerksuse jaoks ülioluliseks.

ELi panganduse ja maksete digipööret tunnustati olulise sihtvaldkonnana. Finantseerimisasutusi julgustati kasutama uuenduslikke tehnoloogiaid vastutustundlikult, tasakaalustades riske ja võimalusi. Selliste regulatiivsete algatuste nagu digitaalse tegevuskerksuse määruse (DORA) ja krüptovaraturgude määruse (MiCA) eesmärk oli suurendada tegevuskerksust ja kaitsta finantsstabiilsust, edendades samal ajal innovatsiooni.

Makseteenuste direktiivi (PSD 3) läbivaatamise eesmärk oli ühtlustada makseturgu ja vältida regulatiivset arbitraaži. Üldeesmärk oli luua tugev regulatiivne ja järelevalveraamistik, mis toetab üleminekut kestlikumale majandusele, tagades samal ajal pangandussektori kerksuse.

Keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegureid (ESG) peeti kestliku tuleviku jaoks ülioluliseks ning nende lõimimiseks pangandussektorisse toimus pidev tegevus. ESG-tegureid peeti keskse tähtsusega teguriks finantssektori rolli kujundamisel kliimamuutustega võitlemisel ja kestlikkuse edendamisel. Jätkus ESG-aspektide lõimimine ELi pangandussektorisse, keskendudes riskijuhtimisele, avalikustamisele, järelevalvetavadele, kliimastressitestidele ja usaldatavusraamistikule. Eesmärk oli ennetada rohepesu ja käsitleda ESG-tegevuse kõiki mõõtmeid kestliku tuleviku nimel.

JOSÉ MANUEL CAMPA

2022. aasta oli Euroopa Pangandusjärelevalvele (EBA) järjekordne keerukas aasta üleilmse majandusliku ebakindluse ja ootamatute sündmuste, näiteks jätkuva sõjalise konflikti tõttu Ukrainas. Nendele takistustele vaatamata suutis EBA täita 95% oma 2022. aasta tööprogrammi ülesannetest. Selle saavutuse taga on töötajate pühendumus ja paindlikkus, täiustatud tegevusprotsessid ja uus asutusesisene liikuvuspoliitika.

Üks peamisi sihtvaldkondi oli pangandus- ja finantsandmete tõhusam kasutamine. EBA eesmärk oli saada usaldusväärseks andmeallikaks, laiendades Euroopa tsentraliseeritud järelevalveandmete taristu (EUCLID) platvormi ja aidates kaasa Euroopa Komisjoni andmestrateegia täitmisele.

Kestlikkus oli endiselt kesksel kohal ning EBA uuris ESG-riske, kaasates need eeskirjade koostamisse ja saavutades oma keskkonnaeesmärgid. Soolist võrdõiguslikkust edendati aktiivselt.

Innovatsiooni valdkonnas täiustas EBA koostöövahendeid ja alustas pilvestuskava, tagades tugeva andmeturbe.

Tulevikku vaadates jätkab EBA tegevust usaldatavusnõuetega, laiendab riskide tuvastamise vahendeid, valmistab ette regulatiivseid muudatusi ja aitab kaasa ELi rahapesuvastase asutuse loomisele. Organisatsioon on kindel oma võimekuses ja nüüdisaegses taristus.

FRANÇOIS-LOUIS MICHAUD

2022. Aasta saavutused

ELi pankade tugevuse hindamine

Riskide ja nõrkuste analüüs

EBA-l on otsustav roll ELi pankade stabiilsuse hindamisel ning pangandussektori riskide ja nõrkuste tuvastamisel. EBA kontrollib kvantitatiivset ja kvalitatiivset teavet, sealhulgas pankade esitatud andmeid ja turusuundumusi, et hinnata selliseid tegureid nagu maksevõime, likviidsus, krediidirisk, kasumlikkus ja pankade ärimudelite elujõulisus.

2022. aasta riskihindamise aruanne näitas, et 2022. aastal säilitasid ELi pangad kõrged omavahendite suhtarvud, kusjuures keskmine esimese taseme põhiomavahendite suhtarv oli 15,3%. Samuti olid neil head finantsvõimenduse määrad ja suurenenud likviidsustase. Mõnes pangas toimus siiski suur raha väljavõtmine usalduse puudumise tõttu, mis rõhutab jätkuva valvsuse vajadust. Aruandes leiti ka, et ELi pangad kavatsevad suurendada turupõhist rahastamist, kuid rahastamisnõuete täitmisel esineb probleeme, eriti seoses rangemate rahapoliitikatega ja vajadusega maksta tagasi keskpanga laene ning täita regulatiivseid miinimumnõudeid. Aruandes rõhutati ka valuutade mittevastavuse riski rahastamisel välisvaluutas.

Joonis 1. Täielikult koormatud esimese taseme põhiomavahendite suhtarv (CET1)

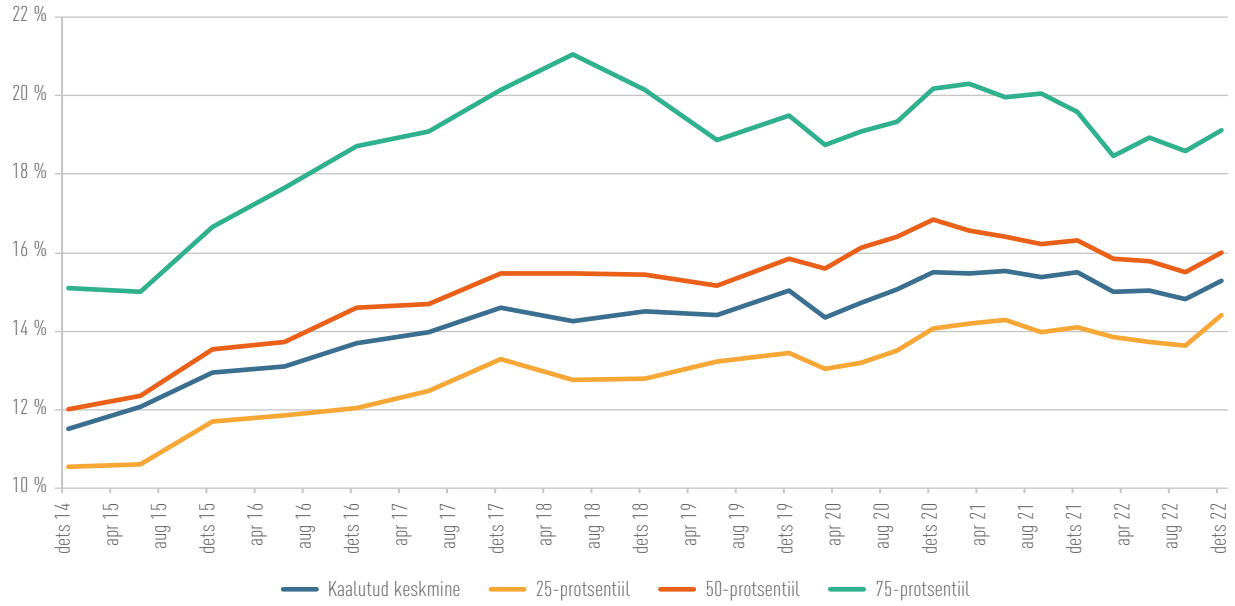

Varade koormatiste aruanne näitas, et pangad kasutasid 2021. aastal ulatuslikult keskpanga rahastust, mis suurendas üldist koormatuse määra. 2022. aasta lõpuks oli varade koormatuse määr siiski vähenenud 25,8%-le, mis oli tingitud koormatud varade ja tagatiste vähenemisest.

2022. aastal riskipaneelidel tuvastatud peamised riskid

EBA riskipaneel rõhutas 2022. aastal mitut peamist riski, näiteks varade kvaliteedi ja laenude riskipositsioonide suundumusi. Kuigi ELi pangad laiendasid oma laenude riskipositsioone, oli laenunõudlus teisel poolaastal intressimäärade tõusu, inflatsioonisurve ja suurenenud ebakindluse tõttu piiratud. Energiasektori riskipositsioonid suurenesid, mis tekitas likviidsusvajadused ja riskipositsioonide kontsentreerumise mõnes pangas. Varade kvaliteet oli üldiselt parem, kuid eelkõige viivislaenudest tulenev krediidirisk vajas hoolikat jälgimist.

Riskipaneel näitas ka riske elamu- ja ärikinnisvaraturgudel. ELi pankadel oli oluline riskipositsioon seoses elamukinnisvaraga ning kuigi hüpoteeklaenude nõudlus suurenes, pidurdus kasv intressimäärade suurenemise ja majanduskasvu aeglustumise tõttu. Ärikinnisvaraga seotud riskipositsioonid suurenesid ning sektoril oli probleeme kõrgemate intressimäärade, kasvavate energiakulude ja tööjõukorralduse muutumise tõttu.

EBA juhtis tähelepanu operatsiooniriskidele, sealhulgas digipöördeke ja IKT kasutamisele pankade ja nende klientide poolt. Samuti tegi EBA küsitlusi mitme riski teemal, näiteks ärimudeli elujõulisus, kasumlikkus, varade kvaliteet, rahastamisriskid, käitumisrisk, ESG-kaalutlused, finantstehnoloogia ja rahapesuvastane tegevus.

Joonis 2. Operatsiooniriskide peamised tegurid pankade poolt tajutuna

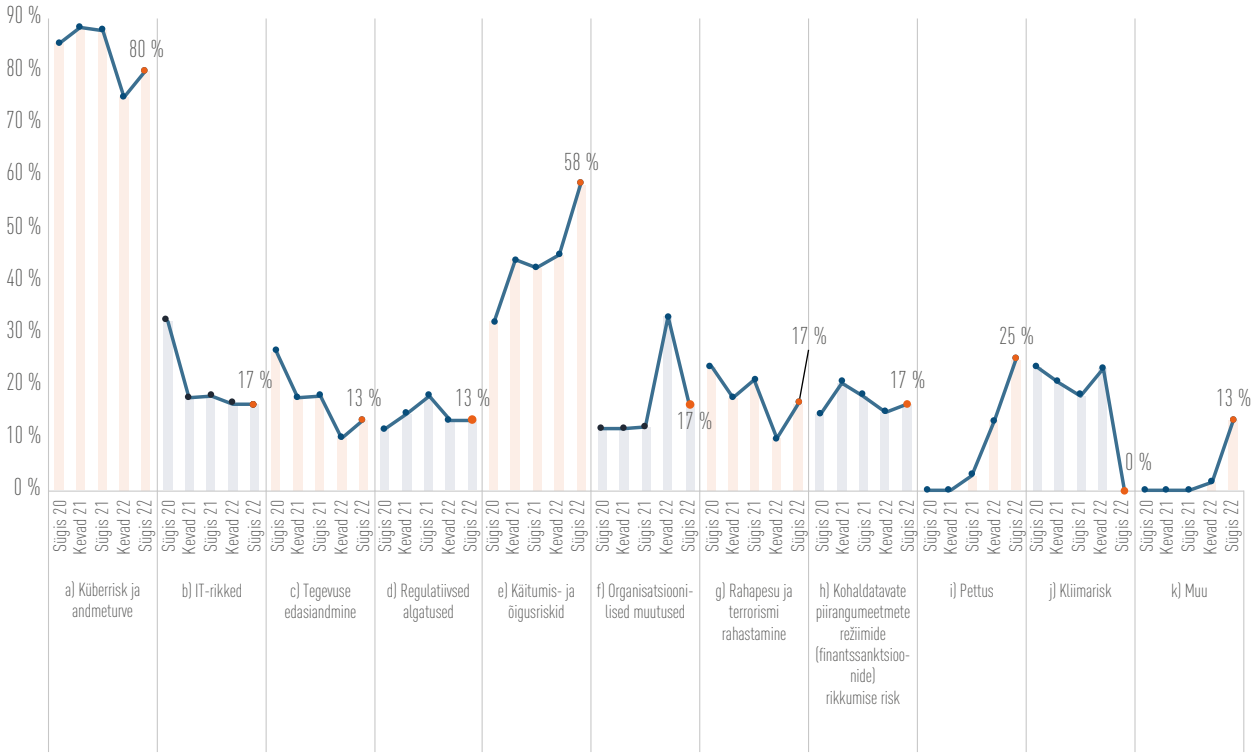

Stressitestid: pangandussektori kerksuse ja kliimariskiks valmisoleku suurendamine

Kogu ELi hõlmav stressitest, mis on pädevate asutuste jaoks oluline vahend, hindab ELi pankade kerksust raskete šokkide suhtes, aidates teha järelevalveotsuseid ja koostada riskimaandamisstrateegiaid. Selle protsessiga hinnatakse, kas pankade hiljutine kapitali kogumine aitab katta kahjusid ja toetada majandust stressiperioodidel. Turu läbipaistvust soodustab ka järjekindlate pangaomaste andmete avaldamine ühiste šokkide mõju kohta.

2023. aasta kogu ELi hõlmava stressitesti ettevalmistused, sealhulgas seminarid ja konsultatsioonid tööstusega, lõppesid 2022. aastal ning nende tulemusel avaldati stressitesti metoodika ja mallid. 2023. aasta test hõlmab laiendatud valimit (70 panka) ja selle metoodikat on varasemate testide põhjal oluliselt täiustatud. Olulised täiustused hõlmavad saadud kogemuste kaasamist, teenus- ja vahendustasude netotulu (NFCI) ülalt alla kirjete kasutuselevõttu ning põhjalikku sektoripõhist analüüsi.

Et lisada sihipärane sektoripõhine analüüs, mille ajendiks on sellised sündmused nagu COVID-19 ja sõda Ukrainas, peavad pangad üksikasjalikult kirjeldama oma riskipositsioonide jaotust majandussektorite kaupa. See suurendab stressitestide tulemuste usaldusväärsust. Lisaks suurendab testi realistlikkust teatud hoiuste baasintressimäära edastamise ümberkalibreerimine.

Joonis 3. Stressitesti ülesanded ja kohustused

Edasine areng hõlmab ülalt alla stressitesti suutlikkuse lõimimist. Koostöös Euroopa Keskpanga (EKP) ja pädevate asutustega on EBA koostanud ülalt alla mudelid, millest NFCI mudelit kavatsetakse rakendada 2023. aastal. See käsitlus ühtlustab prognoose, minimeerib aruandluskoormust ja tagab järjepidevuse. EBA eesmärk on maksimeerida tulemuste väärtust ja uurida ülalt-alla-lähenemisviiside laiendamist teistele riskivaldkondadele.

Euroopa Komisjoni kestliku rahanduse strateegiast tulenevad volitused ajendavad EBA-t tegema korrapäraseid kliimamuutuste stressiteste ning koostama keskkonna-, sotsiaalsete ja juhtimisriskide (ESG) hindamise suunised. EBA strateegia hõlmab kliimastressitestide eraldamist kogu ELi hõlmavatest testidest ja stressitestide raamistike praktilist kohandamist. Töötuba suunab kliimariski stressitestide raamistiku arendamist, tagades pangandussektori valmisoleku. Lisaks vaatab EBA läbi stressitestide suunised, et hõlmata kliimamuutused ja pikaajalised ESG-mõjud.

EBA reageerimine Venemaa sissetungile Ukrainasse

Venemaa sissetung Ukrainasse on oluliselt mõjutanud Ukraina riiki, ühiskonda ja majandust ning Euroopa pangandussektorit. EBA on reageerinud nendele probleemidele, hinnates õigusraamistiku valmisolekut ja võttes kasutusele vahendid, et tagada usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate kooskõlastatud reageerimine.

Selle sõjalise konflikti ELi pangandussektorile avalduva mõju esialgne hindamine näitas, et ELi pankade otsestes riskipositsioonides Venemaa ja Ukraina vastaspoolte suhtes esinesid idiosünkraatilised riskid, kuid need ei ohustanud ELi turu finantsstabiilsust. Samas oli teisestel mõjudel, näiteks suurenenud ebakindlusel ja tootmisliinide häiretel, siiski suurem mõju. See põhjustas suure inflatsiooni ja energiakriisi, mis mõjutasid makromajanduslikku keskkonda ning ohustasid pankade bilansse ja tegevuse stabiilsust.

EBA tagas läbipaistvuse, teatades oma riskipaneeli kaudu pankade Venemaa ja Ukrainaga seotud riskipositsioonide arengust. Samuti tegi ta koostööd Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvega (ESMA) energia tuletisinstrumentide turgude liigse volatiilsuse käsitlemisel. Euroopa Komisjon nõudis, et EBA keskenduks pankade rollile tagatiste ümberkujundamise teenuste osutamisel ja finantssektorivälistele vastaspooltele tagatiste muud liiki tagatistena pakkumise hõlbustamisel, et minimeerida energiaettevõtjate likviidsusprobleeme.

Pankadel oli otsustav roll energiaettevõtjate toetamisel, pakkudes tuletisväärtpaberitega seotud kliirimisteenuseid ja laiendades tagatiskohustuste täitmiseks lühiajalist krediiti. Energiahindade tõus ja likviidsusprobleemid pärssisid siiski pankade suutlikkust toetada energiaettevõtjaid veel rohkem. EBA rõhutas lisatagatise nõuetega seotud läbipaistvuse suurendamise tähtsust ja uuris pankade tagatiste kasutamist kliirivate liikmete tagatisena.

EBA on võtnud mitu regulatiiv- ja järelevalvemeedet, et käsitleda selle sõjalise konflikti mõju pangandussektorile. EBA hindas konflikti võimalikku mõju õigusraamistikule, tagas ühtse järelevalvekäsitluse ja soodustas järelevalvekolleegiumide teabevahetust. EBA keskendus ka riskide kõrvaldamisele ja finantskaasamisele, koostades vähekaitstud tarbijate riskide vähendamise kahjuliku mõju käsitlemise suunised ning konsulteerides rahapesu ja terrorismi rahastamise riskijuhtimisega seotud suuniste üle.

Lisaks toetas EBA sanktsioonide rakendamist, koostades majandussanktsioonide alla kuuluvate hoiuste aruandluse vormid. Need vormid olid vabatahtlikuks kasutamiseks sanktsioonide järelevalve eest vastutavatele riiklikele asutustele.

Üldiselt on EBA aktiivselt jälginud ja reageerinud väljakutsetele, mida tekitab Venemaa sissetung Ukrainasse, et kaitsta Euroopa pangandussektori stabiilsust ning leevendada mõju finantseerimisasutustele ja nende klientidele.

Usaldatavusraamistiku ajakohastamine

Ühtsed eeskirjad

2022. aastal oli EBA-l oluline roll usaldatavusraamistiku ajakohastamisel ja ta aitas kaasa Basel III rakendamisele ELis. EBA keskendus usaldatavusnõuete ja kriisilahenduse eeskirjade kohaldamise järjepidevuse ja tõhususe tagamisele pangandussektoris. Samuti andis EBA sidusrühmadele teavet õigusraamistiku tulevikukindluse tagamiseks.

Üks peamisi EBA käsitletud valdkondi oli pangaportfelli intressirisk (IRRBB).EBA koostas suunised ja regulatiivsed tehnilised standardid, et kajastada pangaportfelli intressiriski positsioone ja hinnata krediidiriski marginaali. EBA jälgis ka nende standardite rakendamist ja mõju ELi finantseerimisasutustele.

EBA jälgis kapitali, sealhulgas varasemaid instrumente käsitleva EBA arvamuse rakendamist ja kapitalinõuete määruse eelsete esimese taseme põhiomavahendite instrumentide läbivaatamist. Samuti jälgis EBA kogu kahjumikatmisvõimet ning omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõuet (TLAC/MREL) ning tegutses selle nimel, et tagada kapitali ja kõlblike kohustuste ühtsus kõigis finantseerimisasutustes.

EBA üks sihtvaldkond oli ka rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite (IFRS) 9 rakendamine. EBA jälgis IFRS 9 rakendamist ja selle koostoimet usaldatavusnõuetega, eelkõige seoses kõrge makseviivituse riskiga portfellidega. EBA korraldas andmekogumistoiminguid ja koostas vormid, et hinnata eeldatava krediidikahju tulemuste varieeruvust ja mõju usaldatavusnormatiividele.

EBA liikus edasi ELis riskide kontsentreerumise raamistiku viimistlemisel. EBA koostas pangandussektorivälise laenutegevuse üksuste ja omavahel seotud klientide rühmade tuvastamise regulatiivse tehnilise standardi. Samuti ajakohastas EBA väärtpaberistamise raamistikku, sealhulgas selgendades riskide säilitamise eeskirju ja arendades sünteetilise väärtpaberistamise lihtsa, läbipaistva ja standarditud (STS) märgise kriteeriume.

Turu- ja krediidiväärtuse korrigeerimise riski valdkonnas sai EBA valmis kõik regulatiivsed tehnilised standardid, mis kuuluvad kauplemisportfelli põhjaliku läbivaatamise (FRTB) tegevuskava 3. etapi alla. EBA toetas ühtsete eeskirjade järjepidevat kohaldamist küsimuste ja vastuste kaudu ning jälgis struktuursete valuutaturgude suuniste rakendamist.

EBA jätkas ka investeerimisühingute tegevuskava viimistlemist, käsitledes selliseid teemasid nagu likviidsusriski mõõtmine, likviidsusnõuetest vabastamine, 2. samba lisad ning järelevalvelise läbivaatamise ja hindamise protsessi (SREP) menetlused. EBA jätkas tegevust turutaristuga, eelkõige esialgse marginaali mudelite valideerimisega.

Üldiselt oli EBA-l otsustav roll ELi panganduse ühtsete eeskirjade koostamisel, aidates kaasa usaldatavusraamistiku ajakohastamisele ning tagades selle kohaldamise järjepidevuse ja tõhususe.

Järelevalvetavad

2022. aasta Euroopa järelevalvetavade kontrollimise programm (ESEP) keskendus järelevalvetavade parendamisele ELis. EBA-l on oluline roll järelevalvekäsitluste ühtlustamisel ESEPi kaudu. Järelevalvelise tähelepanu põhiteemad olid kooskõlas liidu strateegiliste järelevalveprioriteetidega ja hõlmasid varade kvaliteedile, IKT-riskidele, digipöördele, ESG-ning rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidele avalduva COVID-19 mõju käsitlemist. Kuigi need teemad on lõimitud järelevalvetegevusse, arendavad ametiasutused endiselt digipöörde ja ESG-hindamiste suutlikkust.

Joonis 4. Põhiteemad pädevate asutuste järelevalveprioriteetides 2022. aastal

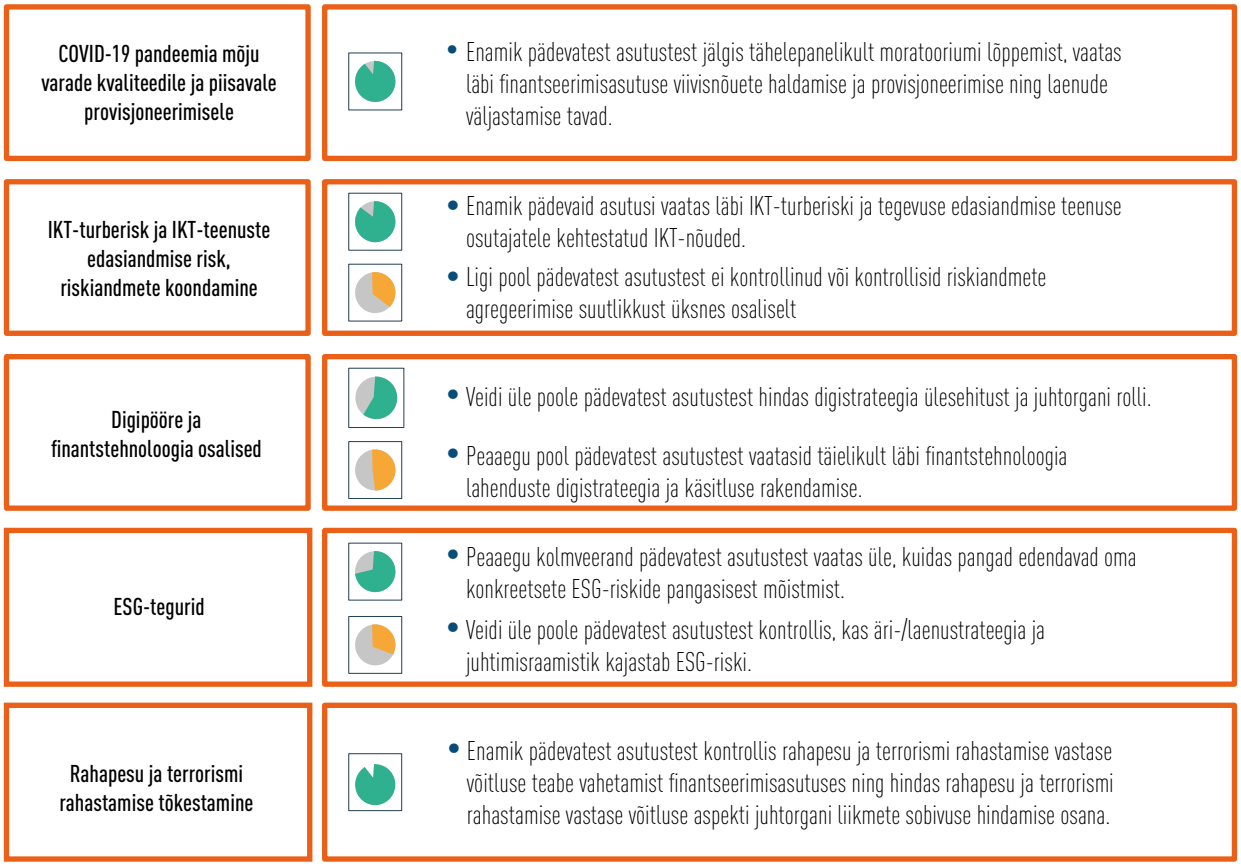

Järelevalvekolleegiumid, mille eesmärk on edendada ametiasutuste koostööd, toimisid 2022. aastal hästi ja neid oli võrreldes 2021. aastaga täiustatud. Täheldati parendusi dokumentide levitamisel ja varajase hoiatuse näitajate vahetamisel. Täiustusi oodatakse 2023. aasta ühisotsuste menetlusaspektides. Sellega seoses edendab EBA ühiseid häid tavasid, toetades piiriüleseid hindamisi ja ühiskontrolle.

EBA vastastikuses eksperdihinnangus leiti, et pädevad asutused lisasid EBA IKT-riskide hindamise suunised järelevalvetavadesse, kuid probleemid jäid püsima. Pädevatel asutustel oli raskusi IKT-järelevalve oskusteabe arendamisel, proportsionaalsuse kohaldamisel ja IKT-riskide hindamise lõimimisel üldisesse järelevalveprotsessi. Läbivaatamine toetas parimate tavade ja soovituste jagamist suutlikkuse suurendamiseks ja horisontaalseks analüüsiks.

Juhtimise ja tasustamise valdkonnas täiustas EBA tasustamistavade võrdlusanalüüsi parast finantseerimisasutuste ja investeerimisühingute õigusraamistike eraldamist. Nüüd keskendutakse soolisele palgalõhele ja suure sissetulekuga isikutele, et avalikustada ebavõrdsus. Suure sissetulekuga (tasu üle 1 miljoni euro) isikute arvu suurenemine tulenes headest institutsioonilistest töötulemustest, ümberpaigutamistest ja palgatõusust.

Joonis 5. Suure sissetulekuga isikute jaotus 1 miljoni euro töötasu vahemiku ja liikmesriigi järgi

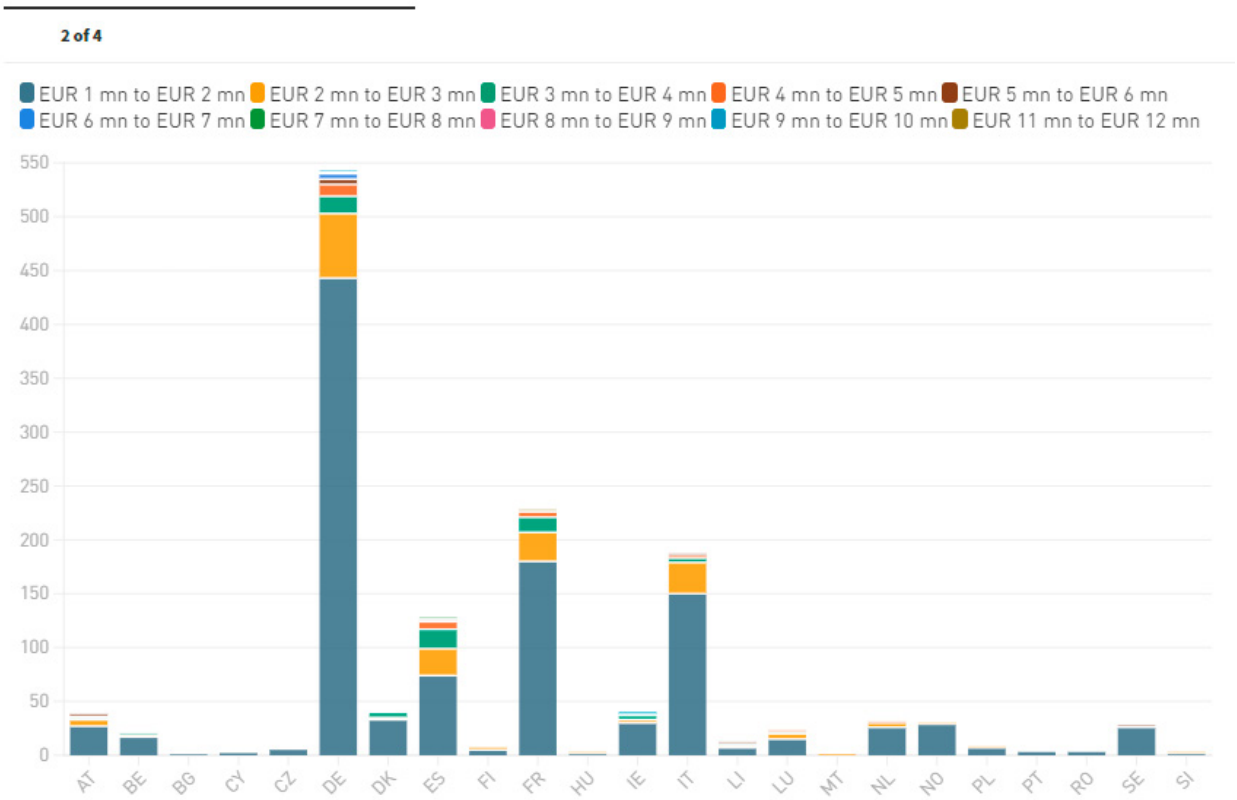

Finantseerimisasutuste võtmeisikute sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise tulemusel koostasid kolm Euroopa järelevalveasutust andmebaasi ja suunised. Juhtorganite mitmekesisus pälvis tähelepanu, sest see mõjutab otsuseid ja riskide võtmist. Kuigi soolise tasakaalu osas täheldati parenemist, oli edasiminek aeglane. Mitmekesiste juhtorganitega asutustes oli omakapitali tulusus parem. EBA võttis kohustuse jätkata mitmekesisuse seiret ja võrdlusuuringuid.

Kriisilahendusraamistik

EBA osaleb aktiivselt kriisivalmiduse ja kriisilahendusraamistiku tõhustamisel. EBA on koostanud finantsseisundi taastamise kavandamise ja kriisivalmiduse parendamise suunised. EBA eesmärk on ühtlustada eeskirju, suurendada kriisilahendusraamistiku läbipaistvust, jälgida kriisilahenduse kavandamise edenemist ja edendada ühtseid kriisilahendustavasid.

EBA avaldas kriisilahenduskõlblikkuse ja ülekantavuse suunised, et ühtlustada kriisilahendusaluste pankade tavasid. Samuti keskendus EBA nende suuniste alusel arendatud võimete testimisele. Läbipaistvusmeetmed on näiteks kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise rakendamise konsultatsioonid ning läbipaistvuse suurendamise tegevuskava. EBA koostatud omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõude (MREL) puudujäägi aastaaruanne näitab edasiminekut puudujääkide kõrvaldamisel ja nende ohjatavat mõju pankade kasumlikkusele.

Euroopa kriisilahendustavade kontrollimise programmi (EREP) raames edendab EBA teabe jagamist ja tavade ühtlustamist kriisilahendusasutuste vahel. Prioriteetsed valdkonnad on näiteks omavahendite ja kõlblike kohus-

tuste miinimumnõude puudujäägid, väärtuse hindamise haldamine ning likviidsus ja rahastamine. EBA kavatseb hinnata 2022. aasta prioriteetide rakendamist ja jagada täheldatud häid tavasid, et suurendada valmisolekut.

Seoses hoiuste tagamise skeemidega on EBA läbi vaadanud riskipõhiste osamaksete tõhustamise suunised ja täiustanud arvutusmeetodeid. Samuti on EBA avaldanud ulatuslikke andmeid hoiuste tagamise skeemide rahaliste vahendite, hoiuste tagamise ja kvalifitseeritud finantsvahendite kohta.

EUCLIDi võimendamine: pangandus- ja finantsandmete maksimaalne kasutamine

EUCLID on platvorm ja andmetaristu, mille on arendanud ja mida kasutab EBA, et koguda ja analüüsida regulatiivandmeid mitmesugustelt finantseerimisasutustelt. See hõlmab järelevalve-, kriisilahendus-, tasu- ja makseandmeid. 2022. aastal suurenes ja laienes EUCLID oluliselt. EBA alustas 2011. aastal järelevalveandmete kogumist 55 ELi pangast koosnevalt valimilt ning laiendas aruandlusvalimit, et hõlmata 2014. aastaks 200 suurimat ELi ja Euroopa Majanduspiirkonna krediidiasutust. 2019. aastal alustas EBA EUCLIDi ettevalmistamise raames kriisilahendusasutuste gruppide ja kriisilahendusaruandlusega hõlmatud krediidiasutuste kaasamist. EUCLIDi kasutuselevõtuga alustas EBA kõigi pankade, sealhulgas ligikaudu 650 pangandusgrupi ja 4300 krediidiasutuse andmete kogumist. Aruandluskogum laienes 2022. aastal veelgi, et hõlmata investeerimisühingud ja investeerimisühingute grupid. Selle tulemusel suurenes oluliselt EUCLIDi kaudu EBA-le edastatud aruandlustoimikute arv.

EUCLIDi laiendatud kohaldamisala võimaldab EBA-l analüüsida aruandeid, andmepaneele ja mõjuhinnangu uuringuid põhjalikumalt ja üksikasjalikumalt. See toetab EBA-t poliitikategevuses, näiteks tehniliste standardite või suuniste koostamisel ja nõuandekutsetele vastamisel. EBA suhtleb pidevalt riiklike ametiasutuste ja aruandluse eest vastutavate ametnikega, et tagada töövoogude ja kvaliteedi tagamise protsesside sujuv rakendamine kogu aruandlusahelas.

Läbipaistvuse suurendamine

Läbipaistvuse suurendamine on üks EBA sihtvaldkondi. EBA avaldab mitmesuguseid tooteid, et avalikustada pangandusteavet laiemale avalikkusele, näiteks kogu ELi hõlmava läbipaistvusuuringu, tasustamise ja üldjuhtimise andmed ning mitmekesisustavade andmed. Alates 2011. aastast toimuv läbipaistvusmenetlus edendab turudistsipliini ja ELi pankade arvandmete järjepidevust. Hindamise tulemused annavad üksikasjalikku teavet kapitali, riskipositsioonide, kasumi ja kahjumi ning muude asjakohaste valdkondade kohta.

Tasustamise ja üldjuhtimise andmeid kogutakse ja avaldatakse, et tagada tasustamistavade läbipaistvus ELis. EBA kogub ka andmeid mitmekesisustavade, näiteks mitmekesisuspoliitika, alaesindatud soolise esindatuse eesmärkide ja soolise palgalõhe kohta.

Lisaks andmete levitamisele osaleb EBA viivislaenuturgude toetamisel, edendades viivislaenutehingute andmete standardimist. EBA on välja töötanud rakenduslikud tehnilised standardid, milles täpsustatakse vormid viivislaenude teabe esitamiseks müümisel või üleandmisel. Eesmärk on vähendada teabe asümmeetriat, suurendada turu tõhusust ja meelitada väiksemaid investoreid viivislaenuturgudele.

EBA jätkas ka tegevust oma järelevalvelise aruandluse raamistiku tõhususe suurendamiseks, sealhulgas tegevust lõimitud aruandluse suunas ja turudistsipliini parendamiseks kolmanda samba avalikustamisnõuete kaudu. EBA teeb koostööd Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalvega (EIOPA), et parendada andmepunktide mudeli (DPM) standardit.

Et vastata kasutajate ootustele andmete levitamise osas, keskendub EBA tõhusamale vahendite arendamisele ja toele, et tõlgendada ja kasutada EUCLIDi kaudu esitatud andmeid. Samuti suhtleb EBA kasutajatega, et koguda tagasisidet ja tuvastada täiustatavad valdkonnad. EBA edasine tegevus andmete levitamisel hõlmab tekkivate tehnoloogiate, näiteks interaktiivsete vahendite, andmepaneelide ja masinõppe kasutamist, et parendada andmete kättesaadavust ja analüüsi.

Digitaalne tegevuskerksus, finantsinnovatsioon ja tarbijakaitse

Digitaalse tegevuskerksuse valdkonnas on EBA ja muud Euroopa järelevalveasutused aktiivselt osalenud digitaalse tegevuskerksuse määruse ja direktiivi (DORA) ning muude küberturbega seotud õigusaktide rakendamisel. Nad on loonud digitaalse tegevuskerksuse allkomitee ja kooskõlastanud tegevust küberturbe ja kerksuse ühtlustamiseks kogu ELi finantssektoris. Euroopa järelevalveasutused tegutsevad selle nimel, et esitada rakendusperioodil Euroopa Komisjonile rohkem kui 15 poliitikatoodet.

Makseteenuste digitaliseerimise ja e-raha valdkonnas vastas EBA Euroopa Komisjoni üleskutsele anda nõu teise makseteenuste direktiivi läbivaatamise kohta, tehes üle 200 edasise täiustuse soovituse. Soovituste eesmärk on suurendada konkurentsi, hõlbustada innovatsiooni, vähendada maksepettusi, kaitsta tarbijate raha ja andmeid ning lahendada mitmesuguseid makseteenuste probleeme.

Joonis 6. Väljastajate ja vastuvõtjate teatatud kaug-kaardimaksete pettuste määr (tugeva kliendiautentimisega ja ilma)

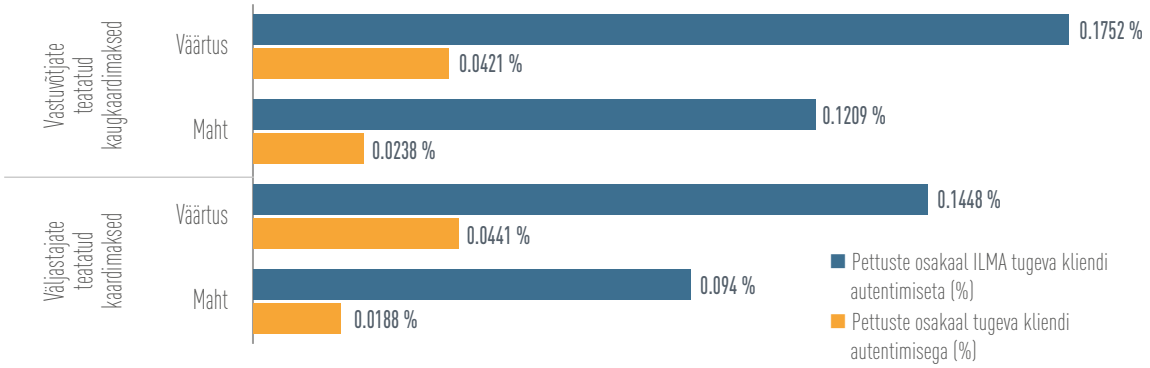

EBA andis välja ka teise makseteenuste direktiivi kohase piiratud võrgu välistamise suunised, et tagada õiguslike nõuete ühtlustatud ja järjepidev kohaldamine. Lisaks avaldati kliendi tugeva autentimise ja turvalise side regulatiivsete tehniliste standardite muudatused, et vähendada ebamugavusi kontoteabe teenuseid kasutavatele klientidele ning saavutada turvalisuse, innovatsiooni ja konkurentsi tasakaal.

Finantsuuenduste valdkonnas avaldas EBA regulatiivse tehnilise standardi, mille eesmärk on parendada ühisrahastusplatvorme kasutavate investorite olukorda. Need regulatiivsed tehnilised standardid keskenduvad sellele, et vähendada teabe asümmeetriat projektiomanike ja investorite vahel, kehtestades krediidiriski hindamise, juhtimise ja riskijuhtimise struktuuride ühisstandardid.

Krüptovarade valdkonnas on EBA aktiivselt osalenud krüptovaraturgude määruse (MiCA) rakendamisel. EBA on andnud tehnilisi sisendeid, koostanud rakenduskava ja hoiatanud tarbijaid krüptovaradega kaasnevate riskide eest. EBA jälgib ka krüptovaraturu arengut, osaleb rahvusvahelisel standardite kehtestamisel ja valmistub oma järelevalverolliks krüptovaraturgude määruse raames.

Et suurendada järelevalvesuutlikkust kõrgtehnoloogiate käsitlemisel, teeb EBA koostööd ESMA ja EIOPA-ga ELi digirahanduse järelevalve akadeemia raames. Selle 3-aastase projekti eesmärk on tugevdada pädevate asutuste töötajaid, pakkudes põhjalikku koolitust digirahanduse teemal ning praktilisi seminare finantsinnovatsioonide reguleerimise ja järelevalve kohta.

Lisaks korraldas EBA uuringu järelevalvetehnoloogia (SupTech) kasutamise kohta ELi pädevates asutustes. Uuringust selgus, et pädevad asutused on võtmas järelevalvetehnoloogia kasutusele ja toetavad tehnoloogia abil mitmesuguseid järelevalveprotsesse, näiteks andmeanalüüsi, koostööd, aruandlust ja selliste valdkondade käsitlemist nagu mikrotasandi usaldatavusjärelevalve, tarbijakaitse, rahapesuvastane võitlus ja kriisilahendus.

Joonis 7. Järelevalvetehnoloogia tähtsus

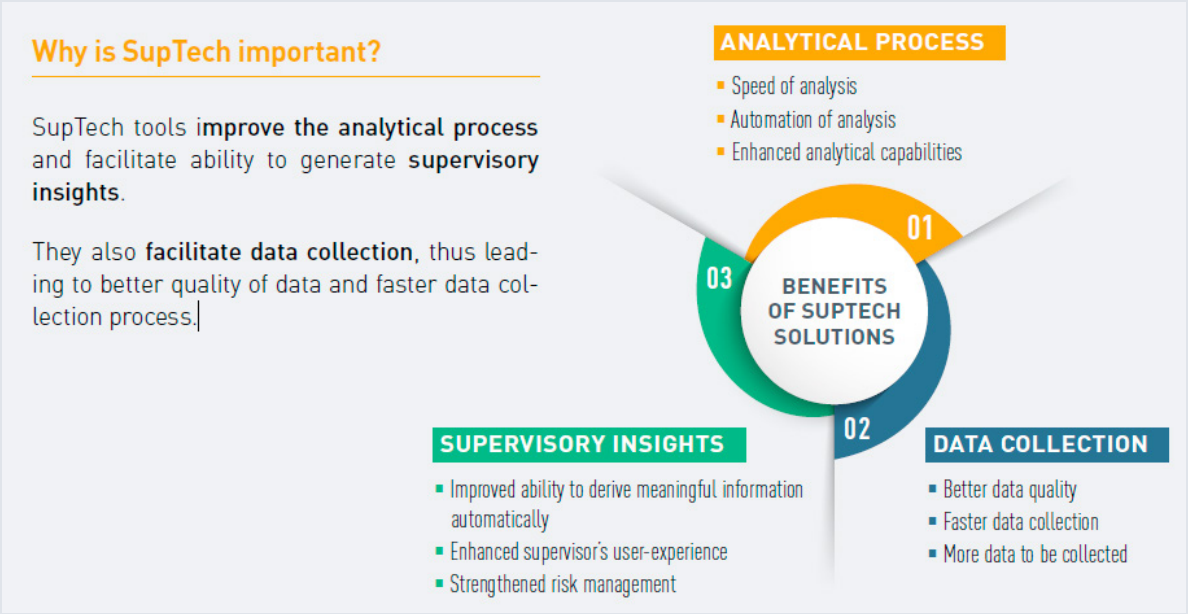

Kokkuvõttes on EBA ja muud Euroopa järelevalveasutused aktiivselt osalenud mitmesuguste määruste ja direktiivide rakendamisel, et suurendada digitaalset tegevuskerksust, täiustada makseteenuseid ja e-raha, edendada finantsinnovatsiooni, reguleerida krüptovarasid ja tõhustada järelevalvet järelevalvetehnoloogia abil.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise vastane võitlus

EBA on finantskuritegude, eelkõige rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks rakendanud tervikliku õigusraamistiku. Raamistik tagab kõigis järelevalvevaldkondades ja finantseerimisasutuste kogu olelustsükli jooksul riskide tuvastamise, hindamise ja juhtimise järjepideva käsitluse.

2022. aastal tugevdas EBA seda raamistikku, andes välja uued rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse (AML/CFT) üldjuhtimise ja sisekontrolli oluliste aspektide suunised. Samuti selgendas EBA rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eeskirjade kohaldamist digitaalses kontekstis klientide kaugtuvastamise suuniste kaudu. Lisaks avaldas EBA suunised rahapesu tõkestamise nõuete täitmise eest vastutavatele ametnikele, kehtestades ühisstandardid, et tõhustada finantseerimisasutuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kaitsemeetmeid ning kaitsta neid finantskurjategijate poolse kuritarvitamise eest.

EBA vaatas läbi oma järelevalvelise läbivaatamise ja hindamise protsessi suunised, et lisada neisse rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidega seotud kaalutlused, koostas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise rikkumiste raskuse hindamise ühtsed kriteeriumid ning valmistus 10 uueks volituseks vastavalt uuesti sõnastatud määrusele rahaülekannete ja krüptovara kohta.

EBA vaatas läbi pädevate asutuste lähenemisviisid pankade rahapesu ja terrorismi rahastamise riski käsitlemiseks. Läbivaatamisel keskenduti järelevalvekoostööle ja usaldatavusnõuete täitmise järelevalve tegijate rollile rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikus. Läbivaatamiste tulemused koos soovitustega avaldatakse 2023. aastal. Läbivaatamised näitasid, et kuigi järelevalvekoostöö oli prioriteetne, ei olnud see alati süstemaatiline ega tõhus, mis takistas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tegevust.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistiku tõhusa rakendamise toetamiseks tegeles EBA järelevalvesuutlikkuse suurendamisega. EBA tegi pädevate asutuste kohapealseid hindamisi ning andis kahepoolset tagasisidet ja soovitusi. EBA hindas ka pädevate asutuste reageerimist konkreetsetele juhtumitele, näiteks Luanda lehetele, ning hindas nende lähenemisviise makseasutuste sektori rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidele.

EBA edendas koostööd ja koordineerimist ELi finantsteenuste järelevalveasutuste vahel, et käsitleda kogu ELi hõlmavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. EBA jälgis ja toetas ELi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kolleegiume, käsitles põhjendamatut riskide maandamist ning juhtis ühist reageerimist tekkivatele finantskuritegevuse riskidele pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise keskandmebaasi EuReCa (EBA rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise keskandmebaas) loomine võimaldas vahetada teavet finantseerimisasutuste puuduste ja võetud parandusmeetmete kohta.

Joonis 8. Kuni 31. detsembrini 2022 teatatud olulistest puudustest mõjutatud üksuste liik

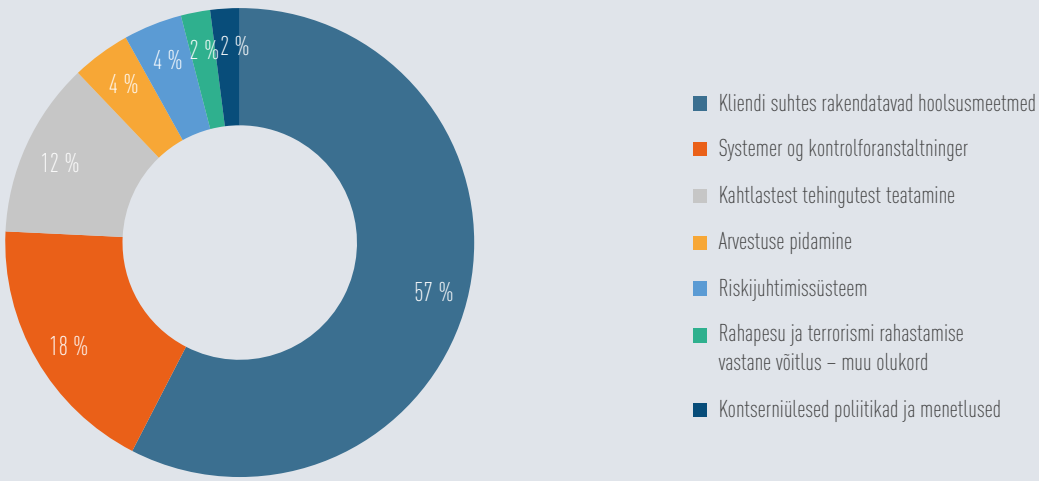

Joonis 9. Kuni 31. detsembrini 2022 teatatud oluliste puuduste jaotus kategooriate kaupa

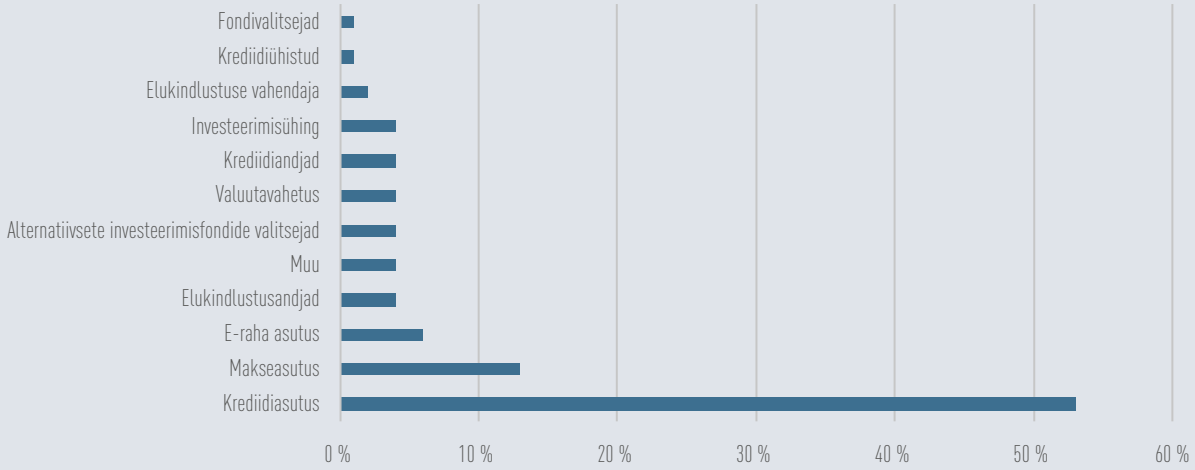

EBA andis Euroopa Komisjonile ja kaasseadusandjatele tehnilist nõu, et tugevdada ELi rahapesu ja terrorismi rahastamise vastaseid kaitsemeetmeid. EBA rõhutas järelevalvekoostöö ja tervikliku käsitluse tähtsust finantskuritegevuse vastases võitluses. EBA väljastatud suunistes selgitati rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eest vastutava ametniku ja juhtorgani rolli ja kohustusi finantseerimisasutustes. Suuniste eesmärk oli luua ühine arusaam ja edendada tulemuslikke rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmise meetmeid.

EBA kogus tööstuselt positiivset tagasisidet rahapesu tõkestamise järelevalveametnike rolli suuniste kohta, leides, et suunised on nende tegevuse tõhustamisel kasulikud ja väärtuslikud. Suuniseid jõustusid 1. detsembril 2022 ja ELi järelevalveasutused kinnitasid, et nad järgivad suuniseid või kavatsevad seda teha.

ESG-riskide lõimimine õigusraamistikku

EBA tegevus kestliku rahanduse valdkonnas on kooskõlas ELi ja rahvusvahelise tegevusega. EBA toetab kestliku rahanduse platvormi ELi tasandil ja osaleb rahvusvahelistes algatustes, näiteks finantssüsteemi keskkonnasäästlikumaks muutmise võrgustikus ja Baseli pangajärelevalve komitees. EBA teeb koostööd ELi finantssektori muude ametiasutustega, et tagada meetmete järjepidevus.

EBA prioriseerib ESG-riske ja nende lõimimist õigusraamistikku. EBA järgib tervikkäsitlust, mis toetab ELi üleminekut kestlikule majandusele. 2022. aastal keskendus EBA ESG-teguritega seotud stressitestimisele, avalikustamisele, usaldatavusnormatiivide täitmisele, riskijuhtimisele, järelevalvele ja rohepesu käsitlemisele.

EBA avaldas aruteludokumendi, milles küsiti tagasisidet, kas keskkonna- ja/või sotsiaalsete eesmärkidega seotud riskipositsioonide sihtotstarbeline usaldatavusnõuete kohane käsitlemine on põhjendatud. Aruteludokumendi kohta saadud tagasisidet arvestatakse enne poliitikasoovituste sõnastamist 2023. aastal avaldatavas lõpparuandes.

Investeerimisühingute järelevalve valdkonnas avaldas EBA aruande, mis hindab ESG-tegureid ja riske usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalves. Aruanne loob aluse ESG-aspektide arvestamiseks investeerimisühingute järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessis.

Rohepesuga seotud probleemide lahendamiseks kogus EBA koos teiste Euroopa järelevalveasutustega teavet tagasisidekorje kaudu. Algatuse eesmärk on määratleda rohepesu, tuvastada riskid ja järelevalvevahendid ning koguda võimalike rohepesu tavade näiteid. Rohepesu üksikasjalikum mõistmine aitab toetada poliitikakujundamist ja järelevalvet ning edendada kestlikkusväidete usaldusväärsust.

EBA tõhustab ESG-riskide juhtimist, koostades ESG-riskide tuvastamise, hindamise, haldamise ja seire suunised. See tegevus tugineb järelevalvetulemustele, rahvusvahelistele raamistikele ja aruteludele ELi pankade usaldusväärsete riskijuhtimistavade üle.

EBA avaldas kestliku rahastamise uuendatud tegevuskava, et viia see kooskõlla turu ja regulatiivse arenguga. Tegevuskava hõlmab läbipaistvust ja avalikustamist, riskijuhtimist, usaldatavusnormatiive, keskkonnahoidlikke standardeid ja märgiseid ning kestliku rahanduse järelevalvet ning ESG-riskide profiili. Kuigi tegevuskavas kirjeldatakse EBA eesmärke ja ajakava, on võimalik, et ajakava muutub toimuva regulatiivse arengu tõttu. EBA toetab jätkuvalt Euroopa ja rahvusvahelist tegevust ESG-riskide käsitlemisel ja kestliku rahanduse edendamisel.

Joonis 10. EBA kestliku rahanduse tegevuskava põhieesmärgid

Tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamine

2022. aastal keskendus EBA tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamisele mitmesuguste algatuste kaudu. Eesmärk oli võimestada oma töötajaid, parendada sidusrühmade kaasatust, tõhustada uurimisalgatusi, edendada oma tegevust, suurendada organisatsiooni keskkonnahoidlikkust, tõhustada digipööret ning tugevdada küsimuste ja vastuste protsessi.

Oma töötajate võimestamiseks ja organisatsiooni paindlikkuse tagamiseks keskendus EBA andekate inimeste ligimeelitamisele ja arendamisele, rühmatöö edendamisele, vahendite ja teenuste kasutamisele ning partnerluste tugevdamisele. EBA rakendas töötajate liikuvuse sisepoliitikaid ning investeeris töötajate arendamisse ja välisliikuvusse personalivahetuse kaudu teiste organisatsioonidega.

EBA korraldas poliitikauuringute töötube ja seminare, et arutada pangandussektori probleeme, regulatiivseid reforme ja järelevalveteemasid. EBA kutsus ökonomiste, teadlasi, poliitikakujundajaid ja akadeemiliste ringkondade esindajad üles edendama arutelu ja täiustama poliitikakujundamist.

EBA teabevahetustegevus tutvustas ameti tegevust veebikoha, pressikonverentside, ühismeediaplatvormide ning teabelehtede, infograafikute ja andmevisualiseeringute kaudu. EBA avaldas pressiteateid, korraldas intervjuusid ja vastas päringutele, et suurendada teadlikkust ja kaasatust. Sidusrühmade kaasamise osas laiendas EBA koostööd selliste peamiste sidusrühmadega nagu Euroopa Liidu nõukogu, Euroopa Parlament, muud Euroopa järelevalveasutused ja Euroopa Keskpanga ühtne järelevalvemehhanism. Samuti võttis EBA ühendust uute sidusrühmadega sellistes valdkondades nagu küberrisk, kuritegevuse ennetamine, andmekaitse ja konkurents. Eesmärk oli suurendada usaldust, hõlbustada koostööd ning tagada regulatiivsete ja järelevalveprotsesside läbipaistvus.

EBA on liikunud oluliselt edasi keskkonnasäästlikuma organisatsiooni loomisel, rakendades parimaid keskkonnatavasid ja saavutades keskkonnaeesmärke sellistes valdkondades nagu ametisõidud, energiatarve, jäätmekäitlus ja hanked. EBA sai keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS) sertifikaadi esimese Euroopa asutusena Prantsusmaal. Teabevahetusel oli otsustav roll kestlikkuse ja keskkonnajuhtimise teadvustamisel.

Riskijuhtimise tugevdamiseks töötas EBA välja organisatsiooni riskijuhtimise (ERM) raamistiku, mis hõlmab riskiregistrit, riskivalmiduse avaldust, ERMi poliitikat ja ERMi olelustsükli dokumenti. EBA korraldas teadlikkuse suurendamise üritusi ja töötas välja riskide töö-

vahendid. EBA tuvastas strateegilised riskid ja rakendas leevendusmeetmeid. Eesmärk oli optimeerida tulemuslikkust, täita volitusi ja rakendada riskijuhtimise tervikkäsitlust.

Täiustati tehnoloogilist taristut ja digitaalse koostöö meetodeid, et suurendada kasutajate rahulolu ja teenuste tõhusust. Rõhutati ka digipöördega seotud tegevust, mille käigus võttis EBA kasutusele koostööplatvormi, kasutades Microsoft 365 vahendeid. Platvorm hõlbustas asutusesisest ja -välist koostööd, turvalist teabevahetust, teadmiste säilitamist ning paremat liikuvust ja tõhusust. See parendas turvalisust, vastavust ja kasutajajuurdepääsu haldamist, ühtlasi pakkudes tulevikuvõimalusi ja lõimitust olemasolevate süsteemidega.

EBA tegi asutusesiseseid muudatusi, et suurendada küsimuste ja vastuste protsessi tõhusust ja usaldusväärsust. EBA võttis kohustuse vastata sidusrühmade küsimustele 9 kuu jooksul ja kohaldas uusi vastuvõetavuskriteeriume. Küsimuste ja vastuste protsessil oli oluline roll ühtsete eeskirjade selgitamisel ning eeskirjade ja järelevalve järjepideva kohaldamise tagamisel.

Prioriteedid aastaks 2023

- ESG-tegevuskava
- ELis Basel III rakendamise viimistlemine
- Pankade stressitestimine
- Andmed sidusrühmade jaoks
- Digirahanduse reguleerimine ja järelevalve
- Järgmised sammud ELi võitluses rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu

VÕTKE ELIGA ÜHENDUST

Isiklikult
Kõikjal Euroopa Liidus on sadu Europe Directi keskusi. Teile lähima keskuse aadressi leiate veebist (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_et).

Telefoni teel või kirjutades
Europe Direct on teenistus, mis vastab Teie küsimustele Euroopa Liidu kohta. Teenistusega saate ühendust võtta:
— helistades tasuta numbril 00 800 6 7 8 9 10 11 (mõni operaator võib nende kõnede eest tasu võtta),
— helistades järgmisel tavanumbril: +32 22999696 või
— järgmise vormi kaudu: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_et.

ELI KÄSITLEVA TEABE LEIDMINE

Veebis
Euroopa Liitu käsitlev teave on kõigis ELi ametlikes keeltes kättesaadav Europa veebisaidil (european-union.europa.eu).

ELi väljaanded
Tasuta ja tasulisi ELi väljaandeid saab vaadata või tellida aadressil op.europa.eu/et/publications. Suuremas koguses tasuta väljaannete saamiseks võtke ühendust teenistusega Europe Direct või oma kohaliku dokumendikeskusega (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_et).

ELi õigus ja seonduvad dokumendid
ELi käsitleva õigusteabe, sealhulgas alates 1951. aastast kõigi ELi õigusaktide konsulteerimiseks kõigis ametlikes keeleversioonides vt EUR-Lex'i (eur-lex.europa.eu).

ELi avatud andmed
Portaal data.europa.eu võimaldab juurdepääsu ELi institutsioonide, organite ja asutuste avatud andmete kogumitele. Neid võib tasuta alla laadida ning kasutada ärilisel ja mitteärilisel eesmärgil. Portaal pakub juurdepääsu ka suurele hulgale Euroopa riikide andmekogumitele.

EUROPEAN BANKING AUTHORITY

Floor 24-27, Europlaza, 20 avenue André Prothin,
La Défense 4, 92400 Courbevoie, France

Tel. +33 186 52 7000
E-mail: info@eba.europa.eu

http://www.eba.europa.eu

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus